

A B C D E F G H I J K L Ł M N O P R S T U V W X Y Z

Nr

ZACHODNIO-
POMORSKIE

1. Obiekt KOSCIÓŁ FILIALNY p. w. św. Stanisława Kostki

2. Czas powstania
XVI w.

3. Miejscowość MIELNO PYRZYCKIE

4. Adres Mielno
nr kodu poczt. 74-204
p-ta Kozielice
nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna
województwo szczecińskie
gmina Kozielice pow. Pyrzycki

6. Poprzednie nazwy miejscowości
Gross Mellen

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975
województwo szczecińskie
powiat Pyrzyce

8. Właściciel i jego adres
Parafia rzymsko-katolicka
p. w. św. Stanisława BM
74-204 Kozielice

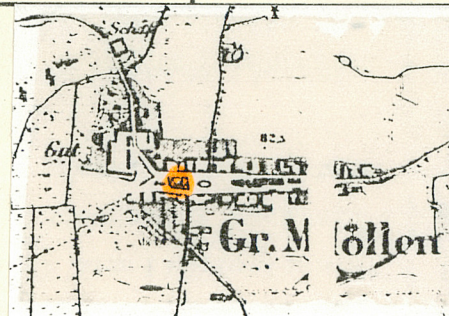
9. Użytkownik i jego adres
Parafia rzymsko-katolicka
p. w. św. Stanisława BM
74-204 Kozielice

10. Rejestr zabytków

Nr A-1739 data 4.11.2018

4.

4.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)
Orientacja

Mielno to średniej wielkości wieś sołecka, położona w odległości ca 3 km na południowo-zachód od Kozielic i ca 9 km również w tym samym kierunku. Wieś znajduje się na uboczu głównych szlaków komunikacyjnych, przy lokalnej drodze z Trzeborza do Czarnowa. Bezpośrednie otoczenie wsi bezleśne; niewielkie połacie lasu bukowo-świerkowego sąsiadują z osadą od zachodu. W sensie założenia przestrzennego Mielno jest owalnicą, rozbudowaną po stronie zachodniej - nieznacznie - w kierunkach północnym i południowym. Pierwotna oś kompozycyjna układu zorientowana na linii W - E.

Sytuacja

Kościół filialny p. w. św. Stanisława Kostki wzniesiony jest w zachodniej części wsi, w obrębie skrajnego fragmentu nawsia. Działka przykościelna w formie regularnego prostokąta (ca 57 x 38 m), ogrodzona masywnym murem kamiennym, umocnionym w narożnikach niewielkimi bastcjami. Wejścia na teren parceli od strony wschodniej i zachodniej. W południowo-zachodnim narożniku działki wydzielony jest metalowym płotkiem teren grzebalny dla grobów przyściennych (pierwotnie cmentarz obejmował najprawdopodobniej cały obszar przykościelny). Obrzeża działki wysadzone kasztanowcami, jesionami, akacjami i topolami.

Materiał, technika, konstrukcja

Posadowienie - korpus nawowy kościoła osadzony na kamiennych ławach fundamentowych, zapewne masywnych choć niezbyt głęboko zagłębionych w grunt. Cokół architektonicznie niewyodrębniony. Wieża i apsyda osadzone na ławach kamiennych; podmurówka z kamienia łamanego, zwieńczona jedną główkową warstwą cegieł, ułożonych na płask. Wysokość tych cokołów od 30 do 45 cm.

Sciany obwodowe korpusu nawowego murowane z nieobrobionego kamienia polnego (jedynie w narożnikach nieco większe bloki kamienne mają obrobione krawędzie) na zaprawie wapiennej; zaprawą zatarte są również większe nierówności i ubytki, wynikające z charakteru budulca. W narożnikach obiektu występuje również częściowo cegła ceramiczna o wy-

c. d. wkładka nr 1

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu
Pierwsza historyczna wzmianka o wsi pochodzi z 1252 r., kiedy to kapituła kamieńska przekazała klasztorowi w Białobłokach 82 łany w Mielnie. Wieś przez długi czas (nie wiadomo jednak jaki) była lennem rodziny Damnitz, znanej na ziemi stargardzkiej od XIII w. W 1687 r. Christoph Siegmund von Damnitz zamienił Mielno za pół majątku Steinwehr w okolicach Gryfina z tajnym radcą Davidem von Grumbkow. W rękach tej rodziny wieś pozostawała - wraz z pobliskimi Łozicami - do 1778 r., kiedy to przeszła na własność Aleksandra von Legata. W 1789 r. majątek zakupił minister Joachim Christian hrabia von Blumenthal; po jego śmierci dobra przejęły trzy córki - Frederica (po mężu von Steinberg), Elisabeth i Charlotta (po mężu von Massow). Do 1816 r. Mielno należało częściowo do Kreisu Pyrzyce, Gryfino i Myślibórz, następnie już wyłącznie do Pyrzyce. Ok. 1860 r. majątek składał się z 14 domów mieszkalnych (161 mieszkańców) i areału 2922 mórg; część gminna z 10 gospodarstw pełnorolnych i 6 małorolnych, 40 domów mieszkalnych (322

c. d. wkładka nr 1

<p>14. Kubatura</p> <p>ca 1960 m³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>ca 160 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>kościół katolicki</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>kościół katolicki</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>Patrz rubr. nr 12</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Ogólny stan zachowania obiektu dobry, bez widocznych zagrożeń konstrukcyjnych.</p>	
		<p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Obiekt wpisany do rejestru zabytków, objęty prawną ochroną konserwatorską. W niezmienionym stanie winna być zachowana bryła świątyni oraz kompozycja architektoniczna elewacji (m. in. forma, ilość i rozmieszczenie otworów okiennych i drzwiowych). Ścian budynku nie należy tynkować. Zakres i charakter prac remontowo-budowlanych winien być uzgadniany z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne

nr in. 157-f

22. Biblioteka

H. Berghaus, Landbuch des Herzogthums Stettin von Kamin und Hinterpommern, Bd. 3 Kreis Greifenberg und Pyritz, Anklam 1868.

L. W. Brüggemann, Beiträge zu der ausführlichen Beschreibung des Königl. Preussischen Herzogthums Vor- und Hinter-Pommern, Bd. II, Stettin 1806.

H. Lemcke, Bau- und Kunstdenkmäler des Regierungsbezirks Stettin, Hft. 7 Kreis Pyritz, Stettin 1908.

Zabytki architektury i budownictwa w Polsce, zeszyt 14 woj. szczecińskie, Warszawa 1972.

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

Reprodukcja mapy topograficznej wsi z lat 90-tych XIX w. wg negatywu z Prac. Fot. PKZ S. A. Szczecin

25. Opracował

tekst mgr Cezary Nowakowski, BSiDK Szczecin, wrzesień 1994 r.

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki mgr Cezary Nowakowski, BSiDK Szczecin, wrzesień 1994 r.

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. mgr Cezary Nowakowski, BSiDK Szczecin, wrzesień 1994 r.

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów BDZ Szczecin

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

1. Miejscowość M I E L N O	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) KOŚCIÓŁ FILIALNY p. w. św. Stanisława Kostki	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) tekst, sytuacja, fotografie
-------------------------------	---	---

c. d. rubr. nr 12 - mieszkańców) i areału 2532 mórg. Gospodarstwo pastora liczyło 254 mórg. Adressbuchy w latach późniejszych (1892, 1920, 1939 r.) jako właściciele majątku podają członków rodziny von Massow.

Kościół z Mielna to późnogotycka, salowa, niewielka świątynia wzniesiona najpewniej w wieku XVI. Patronami byli właściciele miejscowego majątku. W latach 1889 - 1891 obiekt został częściowo przebudowany; wtedy też powstała wieża i apsyda. Materiał użyty do budowy korpusu nawowego oraz warsztat budowlany przemawiają jednoznacznie za wyżej przedstawionym datowaniem; podana przez H. Lemckiego data budowy 1891 odnosi się z całą pewnością do przebudowy. Ok. 1975 r. wnętrze kościoła zostało odnowione; w tym też czasie wymieniono pokrycie hełmu wieży i poprawiono pokrycie dachu korpusu. Nieco później pod chórem wydzielono niewielką zakrystię.

c. d. rubr. nr 13 - miarach 29x14x8 cm. Grubość ścian korpusu ca 110 cm. Wieża i prezbiterium murowane z cegły ceramicznej na zaprawie wapiennej; wiązania muru wozówkowo-główkowe, krzyżowe. Grubość ścian wieży - w przyziemiu - 90 cm, apsydy 50 cm. Cegłą ceramiczną przemurowany jest również wschodni szczyt dachu korpusu nawowego oraz wieniec koronujący ściany obwodowe. Obramienia otworów okiennych i drzwiowych (portal południowy) wykonane z cegły ceramicznej (te pierwsze pokryte są gładkimi tynkami wapiennymi). Od strony wnętrza ściany kościoła wyprawione są gładkimi tynkami wapiennymi i malowane farbami wapienno-klejowymi na seledynowo (sala kościelna) lub biało (apsyda).

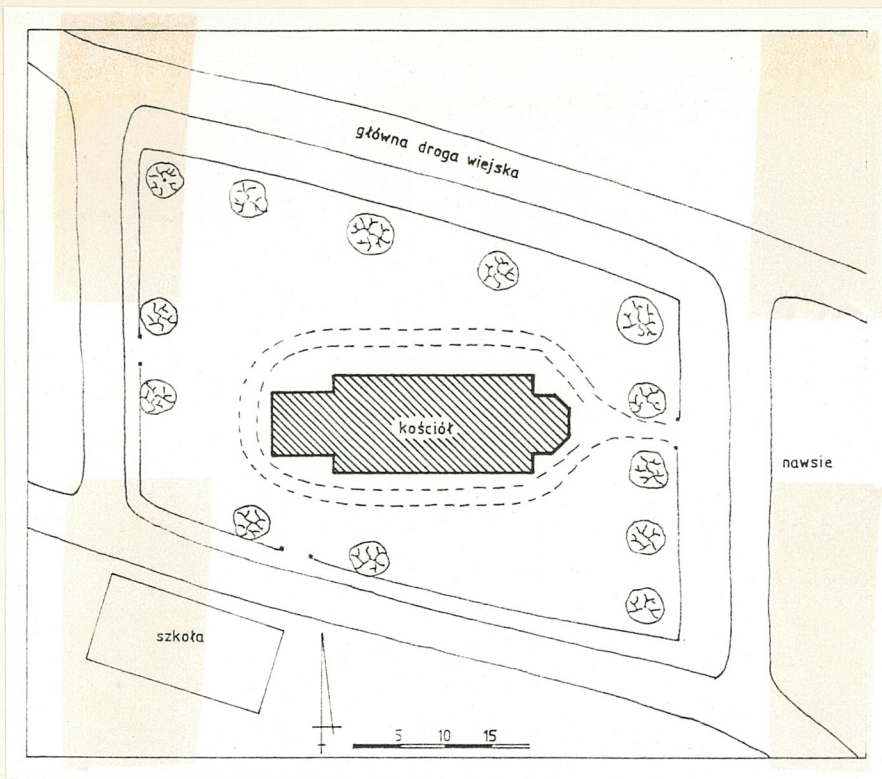
Więźba dachowa typu wieszarowego. Krokwie - w linii kalenicy - wsparte płatwią kalenicową, ułożoną na słupkach, spiętych w osi W - E płatwią, stanowiącą grzbiet stropu. Od słupków tych - ku dołowi - odchodzą zastrzały; ich stopy (podobnie jak krokwie) osadzone są w kulawkach, ułożonych poprzecznie na koronie murów. Wewnętrzne zakończenia kulawek w formie zworników spięte są metalowymi ściągami. Od zakończeń kulawek odchodzą ku górze słupki wspierające zastrzały i krokwie. Przestrzeń trójkątna pomiędzy kulawkami, zastrzałami i słupkami wspierającymi wypełniona ozdobnym ażurem snycerskim, a przestrzeń pomiędzy kulawkami i ozdobnymi mieczami ażurem arkadowym. Więźba dachowa charakteryzuje się obróbką mechaniczną i stosunkowo niewielkimi przekrojami elementów; pochodzi ona z okresu XIX-wiecznej przebudowy obiektu. Ten typ więźby i ukształtowania stropu spotykany jest często w neogotyckich kościołach XIX-wiecznych lub przebudowanych w wieku XIX tak na terenie Pomorza jak i Brandenburgii.

Pokrycie dachu stanowi ceramiczna karpiówka, ułożona w łuskę. Kalenica i naroża dachu apsydy zabezpieczone ceramicznymi gąsiora-

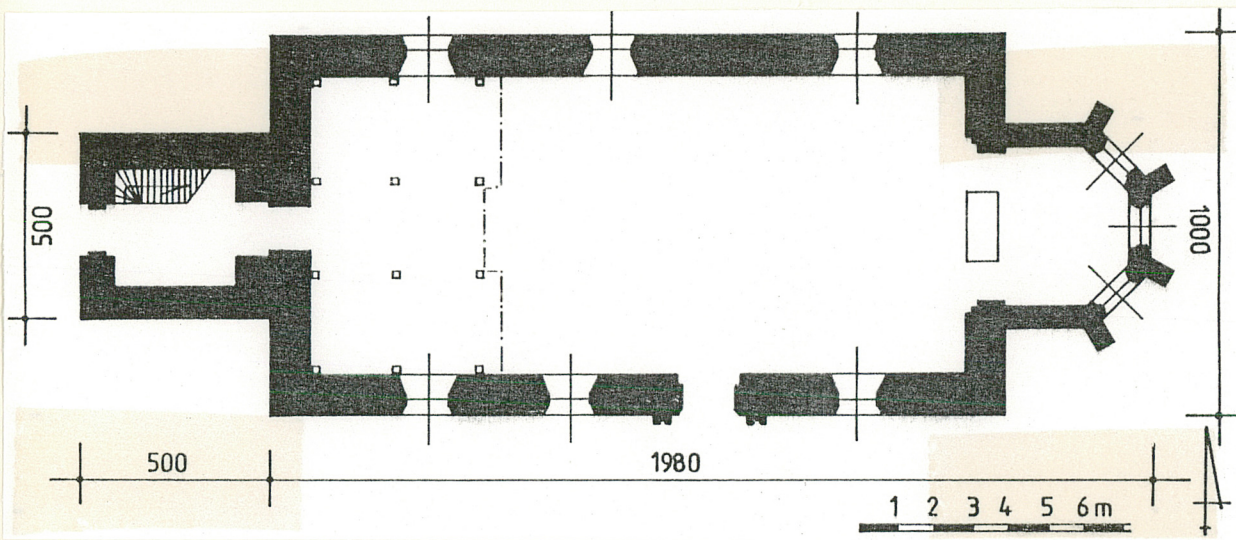
c. d. wkładka nr 2

Wkładkę założył: mgr Cezary Nowakowski, BSiDK Szczecin, październik 1994 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: BDZ Szczecin

2.

1. Miejscowość M I E L N O	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) KOŚCIÓŁ FILIALNY p. w. św. Stanisława Kostki	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) tekst, fotografii
-------------------------------	---	---

c. d. rubr. nr 13 - mi. Hełm wieży pokryty blachą ocynkowaną.

Okna - otwory okienne w formie stojących prostokątów, przesklepionych nadprożami w formie łuków ostrych. Stosunek szerokości do wysokości otworów okien korpusu nawowego jak 1 : 3, w oknach apsydy jak 1 : 2,5. Otwory okienne powiększone zostały w trakcie przebudowy obiektu. Ceglane obramienie otworów okiennych wyprawione jest tynkiem wapiennym o delikatnym, żłobkowym profilu. Od strony wnętrza otwory okienne delikatnie rozglifione. Metalowe ramy, pojedynczych okien o charakterze stałym (otwierane ku wnętrzu są jedynie dolne fragmenty) osadzone są w węgarach. Przeszklenie dzielone metalowymi szczeblinami na kwadratowe drobne kwatery; w części górnej układ kwater łuskowy z centralnie umieszczoną rozetą. W oknach apsydy - w górnej części - kolorowe szyby (niebieskie, czerwone, żółte) w analogicznym układzie. Otwory akustyczne wieży zapierzone drewnianymi żaluzjami; otwory wieńcza ostrołukowe gzymsiki.

Drzwi - południowy otwór drzwiowy wtórnie ukształtowany w stylu neogotyckim; ma on formę portalu schodkowo (uskokowo) rozglifionego, przesklepionego nadprożem w kształcie ostrego łuku i zwieńczonego wimpergowym frontonem. Boki portalu flankują ceglane filary, zwieńczone sterczynami w formie prostopadłościennych pinakieli. Drzwi dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe (płyciny zdobione maswerkami), zawieszone na hakowo-pasowych zawiasach i zamykane zamkiem puszковым. Przy skrzydle drzwiowym zachowana żeliwna klamka w formie głowy lwa. Otwór drzwiowy w zachodniej ścianie wieży smukły, przesklepiony ostrołukowym nadprożem i zwieńczony gzymsikiem o analogicznym kształcie. Zawieszone są tutaj dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe drzwi na pasowych zawiasach, zamykane zamkiem puszковым i pionowymi zasuwami. Ponad skrzydłami drzwiowymi - nad masywnym, profilowanym ślemieniem - nadświetle wypełnione płycinami, dzielonymi szczeblinami w układzie rozetowym. Pomiędzy przyziemiem wieży a nawą jednoskrzydłowe, deskowe drzwi na zawiasach pasowych; otwór drzwiowy przesklepiony nadprożem w formie ostrego łuku.

Posadzka ceglana; w apsydzie powierzchnia wyłożona posadzką z kamionkowych, czarnych i białych (układ w szachownicę) płytek. Na emporze podłoga deskowa.

Stropy - nawa kościelna przykryta drewnianym stropem belkowym. Belki stropowe o niewielkich przekrojach (ca 12 x 12 cm) nabite są w osi W - E na zastrzały więźby dachowej; na belkach tych nabita jest powłoka deskowa. Odsłonięte elementy więźby dachowej oraz stropu (kulawki, miecze, ażury) mają charakter ozdobny (patrz opis więźby dachowej) i są pomalowane farbą olejną w kolorze

c. d. wkładka nr 3

Wkładkę założył: mgr Cezary Nowakowski, BSiDK Szczecin, październik 1994 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: BDZ Szczecin

3.

5.

6.

1. Miejscowość M I E L N O	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) KOŚCIÓŁ FILIALNY p. w. św. Stanisława Kostki	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) tekst, fotografie
-------------------------------	---	---

c. d. rubr. nr 13 - szmaragdowym. W apsydzie ceramiczne sklepienie żebrowe, wyprawione tynkiem wapiennym i bielone.

Schody na empore drewniane, kręcone (zabiegowe), prowadzące od strony przyziemia wieży.

Rzut

Korpus nawowy kościoła założony został na planie prostokąta o wymiarach 1960 x 1000 cm, zorientowanego na osi W - E. Wejście do wnętrza umieszczone w ścianie południowej, nieco na wschód od osi. Przy ścianie zachodniej dostawiona wieża na rzucie kwadratu o boku 500 cm; wejście usytuowane w ścianie zachodniej. Przy wschodniej ścianie szczytowej dobudowana jest natomiast, pięciobocznie (długość boków po ok. 220 cm) zamknięta apsyda, oddzielona - od strony wnętrza - od korpusu nawowego łukiem tęczowym.

Bryła

Kościół filialny z Mielna jest obiektem trzybryłowym, którego części zróżnicowane są wysokościowo. Korpus nawowy ma formę leżącego prostopadłościanu nakrytego wysokim dachem dwuspadowym. Wysokość całkowita ok. 1150 cm; stosunek wysokości ścian do wysokości dachu jak ca 1 : 1. Pierwotnie - jak wykazuje analiza obiektu - kościół miał nieco niższe ściany obwodowe (wieniec koronujący nadbudowany w trakcie remontu w XIX w.) i bardziej spadzisty dach. Wieża ma formę stojącego, smukłego prostopadłościanu, nakrytego smukłym hełmem (część dolna czteropołaciowa z naczółkami, część górna - stanowiąca 7/8 wysokości hełmu - w formie ostrosłupa o podstawie ośmiobocznej). Wysokość całkowita wieży ok. 2400 cm. Apsyda ma formę granistosłupa, nakrytego pięciopołaciowym dachem. Wysokość apsydy ca 950 cm; stosunek wysokości ścian do wysokości dachu jak 3 : 2. Kościół jest niepodpiwniczony (brak krypt), w obrębie korpusu nawowego i apsydy jednokondygnacyjny. Wieża podzielona na 5 kondygnacji.

Elewacje

Pierwotna kompozycja architektoniczna obiektu częściowo zatarta wskutek XIX-wiecznej przebudowy oraz wtórnych elementów (apsyda, wieża). W układzie wertykalnym elementami ukształtowania ulewacji korpusu nawowego są osie przepruć okiennych i drzwiowych (elewacja południowa czteroosiowa, elewacja północna trzyosiowa). W wieży elementami takimi są lizeny opinające narożniki, a w apsydzie zestopniowane przypory. W układzie horyzontalnym elementami ukształtowania kompozycji elewacji są: 1/ szewronowy fryz koronujący korpus nawowy i apsydę, 2/ kamienne cokoły wieży i apsydy, 3/ gzymsy międzykondygnacyjne (pomiędzy I i II oraz IV i V kondygnacją) wieży. Strzelistość, usytuowanej na osi po stronie zachodniej, wieży podkreśla smukły ostrosłupowy hełm wieży.

c. d. wkładka nr 4

Wkładkę założył: mgr Cezary Nowakowski, BSiDK Szczecin, październik 1994 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: BDZ Szczecin

7.

8.

9.

1. Miejscowość M I E L N O	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) KOŚCIÓŁ FILIALNY p. w. św. Stanisława Kostki	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) tekst, spis fotografii
-------------------------------	---	--

c. d. rubr. nr 13 - Wnętrze - charakter wnętrza sali kościelnej ukształtowany został w stylu neogotyckim w trakcie remontu obiektu w końcu XIX w. Przy ścianie zachodniej usytuowana empora, wsparta 12 drewnianymi słupami (krawędzie sfazowane). Balustrada empory pełna, płycinowa (prostokątne płyciny malowane w kolorze cielistym, obwiedzione prostymi, białymi listwami). Wyprawione na gładko ściany malowane w kolorze seledynowym; stropy w blado szmaragdowym.

Wyposażenie - drewniane ławki o profilowanych policzkach i pełnych, płycinowych zaplecekach pochodzą z przełomu XIX/XX w. Z tego samego okresu pochodzą ambona o ośmiobocznym koszu płycinowym, zdobionym elementami maswerkowymi oraz neogotycki, trójdzielny prospekt organowy, zwieńczony w części centralnej wimpergowym szczytem z rozetą pośrodku. Ostrołukowe pola prospektu pozbawione piszczałek. H. Lemcke wspomina również wyposażenie, które do dnia dzisiejszego się nie zachowało: 1/ portret olejny ministra von Massow (zm. 1859 r.), 2/ misa chrzcielna z trybowanym na dnie wyobrażeniem grzechu pierworodnego z łańcuszkiem ozdobnych liter w minuskule i majuskule (fragmenty misy zachowane do dzisiaj), 3/ mosiężny żyrandol z 1761 r. na 12 świec, 4/ kielich z białego srebra ufundowany w 1697 r. przez Barbarę v. Grumbkow, 5/ dzwon o średnicy 92 cm, zdobiony w górnej części płaszczką napisem w gotyckiej majuskule: O REX GLORIAE VENI CUM PACE, 6/ dzwon z 1568 r. zdobiony napisem w gotyckiej minuskule w dwóch rzędach.

Instalacje - elektryczna 220 V.

Spis fotografii:

1. Widok ogólny kościoła od południowego-wschodu	7. Portal w ścianie południowej
2. Widok ogólny działki przykościelnej od południowego-wschodu	8. Wnętrze kościoła - widok w kierunku ołtarza
3. Elewacja zachodnia	9. Wnętrze kościoła - widok w kierunku empory
4. Elewacja północna	10. XIX-wieczna ambona
5. Widok świątyni od północnego-wschodu	
6. Okna w ścianie południowej	

Wkładkę założył: mgr Cezary Nowakowski, BSiDK Szczecin, październik 1994 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: BDZ Szczecin

40,